

Кригіна О. В.

Видавнича діяльність державних архівів України

Державні архіви складають фундамент архівної галузі і виконують її основні функції: збирають, ідентифікують, описують та класифікують документи, забезпечують їхнє зберігання, реставрацію та організують користування документами.

До основних напрямів діяльності державних архівів належить створення умов для всебічного використання відомостей, які містяться в документах Національного архівного фонду. Проголошення незалежності України та реформування архівної галузі, прийняття Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [7] створило можливості вільного доступу громадян до документів архівів та використання ретроспективної архівної інформації, розсекречування архівних документів. Підвищення інтересу до архівної інформації ініціювали й самі архіви, оприлюднюючи раніше закриті відомості на документальних виставках, радіо, телебаченні, газетних шпальтах, у мережі Інтернет. Все це спонукало архівістів до пошуку ініціативних форм використання документної інформації, наполегливості у доведенні до споживачів відомостей про потрібні їм архівні документи.

До найефективніших засобів поширення архівної інформації належить публікація документів. Публікаційна діяльність архівів є однією з форм використання документної інформації та найважливішим завданням архівів із задоволення інформаційних потреб користувачів. Публікаційна діяльність дозволяє вводити до наукового обігу раніше невідомі користувачам інформаційні джерела, надає

базу для написання наукових робіт та допомагає орієнтуватися у різноманітності архівних документів.

За звітними даними Державної архівної служби України за період 2011–2015 рр. можна прослідкувати напрямки публікаційної діяльності державних архівів України. Розгляд та рекомендацію до друку архівних матеріалів в державних архівах здійснює Науково-видавнича рада. Серед усього розмаїття видавничої продукції державних архівів варто відзначити кілька основних тематичних напрямів. Протягом означеного періоду було рекомендовано до друку путівники, що містять характеристики або короткі відомості про архівні фонди (колекції, комплекси) у систематизованому порядку, призначені для загального ознайомлення зі складом і змістом фондів архіву (архівів). Серед виданих у цей період – путівники державних архівів Рівненської, Тернопільської, Житомирської, Волинської областей. Також у 2013 році радою розглянуто та рекомендовано до друку Правила роботи архівних установ України (УНДІАСД). У 2013–2014 рр. побачили світ путівники щодо фондів особового походження документів Державного архіву Одеської області та до документів з історії євреїв у регіональних архівах України [3]. У 2015 році друком вийшли путівники до документів Центрального державного архів-музею літератури і мистецтва України та Державного архіву Миколаївської області [5].

Окремо слід акцентувати увагу на видавництві довідників до документів архівних установ, серед яких найбільша робота присвячена підготовці анотованих реєстрів описів, які містять систематизований перелік описів архівного фонду із стислими анотаціями документів та допомагають і спрощують пошук необхідних архівних документів. Друком вийшли анотовані реєстри до документів державних архівів Кіровоградської, Чернівецької, Івано-Франківської, Херсонської, Запорізької, Київської, Харківської, Черні-

гівської, Кіровоградської, Луганської, Закарпатської, Миколаївської, Одеської областей, а також «Реєстр розсекречених архівних фондів України. Міжархівний довідник» та «Архівна україніка у федеральних архівах Росії: реєстр архівних фондів».

Враховуючи постійно зростаючий інтерес користувачів до пошуку інформації стосовно родоводів та збільшення генеалогічних запитів, архівні установи проводять роботу щодо створення відповідних інформаційних довідників. Серед них слід зазначити такі видання: «Зведений каталог метричних книг, що зберігаються в державних архівах України: міжархів. довід. Т. 3 : Метричні книги у фондах державних архівів Тернопільської, Черкаської, Чернівецької областей, міст Києва і Севастополя», «Державний архів Одеської області : Зведений каталог метричних книг. Вип. 1» [2].

Важливим напрямком публікаційної роботи архівів є підготовка збірників документів різної тематики, що також заслуговує на окрему увагу. Найбільшу кількість збірників документів було видано у 2013 році. Серед них слід зазначити збірник документів «Україна у 1918 р.: гетьман П. Скоропадський», «Карпатська Україна: епоха в добі», «Не підлягає забуттю. Нацистський окупаційний режим на Черкащині (1941–1944) : збірник наукових статей, документів, матеріалів та спогадів» та ін. [3]. Серед видань, що вийшли друком у 2014 році, слід відзначити збірники документів та науково-документальні видання: «Україна. Хроніка визволення», «Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923», «Історія Миколаївської області у документах» [4]. Серед збірників документів, що побачили світ у 2015 році: «Українська Держава (квітень – грудень 1918 року)» у 2 томах, «З історії діяльності земських установ на Херсонщині» [5].

Крім того, у 2013 році видано спільний українсько-

російський збірник документів «Олександр Довженко. Щоденникові записи. 1939–1956 – Дневниковые записи. 1939–1956», презентація якого відбулася у Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України та у Російському державному архіві літератури і мистецтва. У 2014 році передано до видавництва черговий том корпусного видання «Архів Коша Нової Запорозької Січі. Т. 7» [4].

2011 рік відзначився появою найбільшої кількості документальних та інформаційних видань. Цього року вийшли друком такі видання: «Видання Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства», Віталій Ковалинський : бібліогр. покажч. (Архівні та бібліографічні джерела української історичної думки), «ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного: укр. та англ. мовами», «Центральний державний архів громадських об'єднань України : інформ. вид.» та ін. [2].

Не залишилися поза увагою архівістів й архівні матеріали, інформацію яких містять кіно-, фото-, фотодокументи. У 2011 році надруковано «Анотації відеосюжетів за 2004–2006 роки. Вип. 4», у 2013 році – «Каталог фото позитивів, повернених та переданих Федеральним архівом Німеччини», у 2014 році – каталоги виставки фото- та архівних документів і матеріалів до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка «На вічному шляху до Тараса (1814–1861)», у 2015 році – анотований каталог кінодокументів «Кінолітопис. Анотований каталог кіножурналів, документальних фільмів, кіно- і телесюжетів (1976–1985)» тощо [2; 3; 4; 5].

Підсумовуючи стан виконання держархівами Плану науково-видавничої роботи, слід зазначити, що найбільш активно науково-видавничою діяльністю займалися Центральні державні архіви, а також архіви областей. Державні архівні установи також активно пропагують документи

Національного архівного фонду шляхом публікації тематичних добірок архівних документів на шпальтах періодичних фахових та місцевих друкованих видань. Найбільша частина архівних документів оприлюднюється в журналі «Архіви України» [3].

Таким чином, видно, що архівні установи постійно здійснюють видавничу діяльність для поширення інформації про архівні документи, які зберігаються у сховищах державних архівів, та надання широкого доступу користувачів до архівної ретроспективної інформації. Серед усього розмаїття видавничої продукції державних архівів України варто відзначити кілька основних напрямів публікаційної діяльності: підготовка довідників; тематичні збірки документів; документальні та інформаційні видання; збірки кіно-, фото-, фонодокументів; публікації для ЗМІ, журналів та конференцій.

Література

1. Архівознавство : підручник / за ред. Я. С. Калакури, І. Б. Матяш. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Видавн. дім «КМ Академія», 2002. – 356 с.
2. Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2011 році та пріоритети на 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2011.pdf.
3. Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2013 році та пріоритети на 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2013.pdf.
4. Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2014 році та пріоритети на 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2014.pdf.

5. Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf.
6. Правила роботи архівних установ України / М-во юстиції України, Держ. архів. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; за заг. ред. Н. М. Христової. – К., 2013. – 243 с.
7. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 № 3814-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>.

УДК 028(477)"312"

Кудлай В. О.

Сучасний стан читання книговидавничої продукції в Україні: виклики та пріоритети

Важливість дослідження проблеми читання книжкових видань серед населення науковці усвідомили та обґрунтували ще у кінці ХІХ ст., коли у періодиці з'явилися перші студії проблеми самоосвіти народу. Під самоосвітою розумілось отримання нових знань за допомогою доступних для всіх верств населення книг. Водночас постало питання про створення і видання спеціальної, так званої «особливої» літератури для народу, про відбір книг для читання з кола загальної літератури. Науковців зацікавив саме «читач з народу», його читацькі інтереси та ступінь осмислення прочитаного. Так на українських землях з'явилися перші читачезнавці – М. Корф, Х. Ал-

ББК 78
УДК 02

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою НБ МДУ
(протокол № від . .2016 р.).*

В42 Видавнича діяльність бібліотек Маріуполя: напрямки та нові моделі розвитку : матеріали V міської науково-практичної конференції бібліотек м. Маріуполя. 29 вересня 2016 р. / під ред. А. П. Шакули. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 137 с.

Видання містить тези доповідей, у яких охарактеризована видавнича діяльність окремих бібліотек Маріуполя, відображено особливості використання програмного забезпечення під час створення й редагування видавничої продукції та інтеграції електронних копій видань у міжнародний інформаційний простір, роль університетських бібліотек у редакційно-видавничій діяльності ВНЗ, тощо.

Видання рекомендовано співробітникам бібліотек, а також всім, хто цікавиться напрямками діяльності бібліотек різних систем та відомств.

ББК 78
УДК 02

© Наукова бібліотека МДУ, 2016
© Акульшина А.В., Бутова І.В., Вакуленко А.І., Гельвіх А.В., Головач В.В., Гроздова І.В., Дейниченко О.В., Кіор Н.Д., Ковтуненко Н.А., Кригіна О.В., Кудлай В.О., Лісогор В.А., Луханіна І.А., Манякіна О.С., Міліціна Л.В., Назар'ва С.В., Натяма С.В., Науменко В.Д., Нікольченко Ю.М., Орехова С.Є., Охрімченко О.В., Пасинкова О.В., Ребро Д.Л., Сивак О.А., Ткаченко Т.В., Шакула А.П., Шевцова М.Л., Яковенко Ю.Є., 2016